

**Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра музичної педагогіки та хореографії**

ОП Хореографія. Народна хореографія
Спеціальність 024 Хореографія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
**«Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка
«Аладдін»»**

Семено Сніжана Анатоліївна

Науковий керівник:

Юлія РОСТОВСЬКА

доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Наталія ТЕРЕШЕНКО,

доцент, кандидат педагогічних наук

Допущено до захисту _____

в.о. завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії

доцент **Олена КОВАЛЬ** _____

Ніжин – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка «Аладдін»»	7
1.1 Фольклор Сходу: витоки, структура, символіка та вплив на світову культуру	7
1.2 Історіографія казкової збірки «Тисяча і одна ніч»: жанрова своєрідність східних казок	14
1.3 Рецепція та інтерпретація сюжету казки «Аладдін і Чарівна лампа» у візуальній культурі	20
Висновки до першого розділу	29
РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки «Аладдін» у контексті кваліфікаційної роботи «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу»	32
2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору	32
2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічного твору	37
2.3. Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції	45
Висновки до другого розділу	54
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи. Фольклор країн Сходу – це унікальний пласт духовної культури, що охоплює усну народну творчість народів Азії, Близького Сходу, Південно-Східної Азії, Кавказу та Центральної Азії. У них тісно переплетені міфи, легенди, казки, епоси, пісні, прислів'я, загадки й обрядова поезія, які формувалися протягом тисячоліть. Він не лише розважає, а й виховує, навчає, втілює глибинну ментальність народів Сходу. Його багатогранність і актуальність роблять його важливою частиною як національних культур, так і світового культурного простору.

Місце найбільш відомої та інтерпретованої казки зі збірки «Тисяча й одна ніч» посідає «Аладдін і чарівна лампа». Балетмейстери та режисери неодноразово звертаються до даної оповіді, втілюючи її ідеї в своїх витворах. В сучасному світі сталий сюжет казки поєднується з новітніми технологіями, новаторськими підходами та сучасним баченням втілення сюжету.

На сучасному етапі створюються нові, оригінальні композиції з переплетінням сучасності та фольклору. Тож, надихнувшись досвідом відомих балетмейстерів та режисерів, темою нашої кваліфікаційної роботи ми обрали **«Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка «Аладдін»»**.

Мета кваліфікаційної роботи – проаналізувати особливості фольклору країн Сходу, зокрема збірку «Тисяча й одна ніч» та створити за мотивами арабської казки «Аладдін і чарівна лампа» власну хореографічну інтерпретацію.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати фольклор Сходу та його вплив на світову культуру;
- дослідити історію виникнення збірки «Тисяча й одна ніч», її зміст та казку «Аладдін і чарівна лампа»;
- розглянути мистецькі втілення казки «Аладдін і чарівна лампа» у різних видах мистецтвах;
- здійснити ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки «Аладдін»;
- розглянути композиційно-архітектонічну будову хореографічної постановки у контексті здійснення кваліфікаційної роботи «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу»;
- охарактеризувати музичну основу та сценографію хореографічного твору.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає в популяризації Східного фольклору та його поєднанні з сучасним мистецтвом. Робота сприяє поширенню східної естетики та її характерних художніх особливостей. Створена постановка «Аладдін» може бути використана як матеріал для подальших постановок, майстер-класів, конкурсів, фестивалів. Участь танцівників у творчій інтерпретації казки сприятиме підвищенню їх виконавського рівня, адже знайомить їх із стилістикою, що поєднує традиційні мотиви Сходу із сучасними хореографічними підходами.

У кваліфікаційній роботі «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка «Аладдін»» простежується просвітницька та виховна робота, адже вона надає можливість детальніше ознайомитися з мистецтвом

Сходу через призму хореографії, в її поєднанні з сучасним баченням інтерпретації фольклорної оповіді.

Апробація кваліфікаційної роботи. Епізоди хореографічної постановки «Аладдін» були представлені на ІХ Міжнародному дитячому та молодіжному фестивалі-конкурсі хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси» (25 квітня 2025р., м. Ніжин).

Досвід реалізації матеріалів кваліфікаційної роботи відображений у доповідях на І Всеукраїнській студентській науково–практичній конференції «Перспективи розвитку сучасного мистецтва хореографії» (Умань, 14 листопада 2024 р.) за темою: *«Хореографічні втілення фольклорної спадщини загадкового Сходу: «Тисяча і одна ніч»»*; на VII Всеукраїнській студентській науково–практичній конференції «Мистецька освіта очима молодого науковця» (Ніжин, 28 листопада 2024 р.) за темою: *«Казковий світ загадкового Сходу: хореографічна постановка «Аладдін»»*; на XI Всеукраїнській науково–практичній конференції «Актуальні питання мистецької педагогіки: сучасний стан перспективи розвитку» (Хмельницький, 4 грудня 2024 р.) за темою: *«Казкові історії Сходу в інтерпретації українських хореографів: аналіз балету «Аладдін»»*; на ІХ Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського «Мистецька освіта України в епоху глобальних змін: гуманістичні горизонти» (Ніжин, 28 березня 2025р.) за темою: *«Казковий фольклор Сходу у хореографічних інтерпретаціях світових балетмейстерів»*; на VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецька освіта очима молодого науковця» (Ніжин, 27 листопада 2025р.) за темою: *«Хореографічні інтерпретації казки про Аладдіна: аналіз у контексті створення кваліфікаційної роботи»*.

Опубліковано наукову статтю: Семено С. Хореографічні інтерпретації казки про Аладдіна: аналіз у контексті створення кваліфікаційної роботи. *Проблеми мистецької освіти та виконавства*: збірник наук.-метод. статей/ за ред. Ю. Ф. Дворника та О. В. Коваль. Ніжин: НДУ ім М. Гоголя, 2025. Вип.15. DOI 10.31654/. С. 129-132.

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (22 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 82 сторінок, з них основного тексту – 54 сторінок.

**РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи
«Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка
«Аладдін»»**

***1.1 Фольклор Сходу: витоки, структура, символіка та вплив на
світову культуру***

Фольклор Сходу – це надзвичайно багатий і різноманітний культурний пласт, який охоплює усну народну творчість народів Азії: від арабського та перського світу до Індії, Китаю, Кореї й Японії. Він формувався протягом тисячоліть і відображає духовні, моральні та філософські цінності народів, їхнє уявлення про добро і зло, людину, природу та Всесвіт.

Основною рисою східного фольклору є глибока символічність і філософічність: кожен образ, сюжет чи мотив має алегоричне значення, що передає життєву мудрість народу. У ньому тісно переплітаються реальність і фантастика, релігійні вірування та побутові спостереження, історичні події та моральні настанови.

Фольклор Близького Сходу вважається одним із найдавніших у світі. Його коріння сягає шумеро-аккадської доби, коли з'явився «Епос про Гільгамеша» – одна з перших спроб осмислення людської долі, смерті та безсмертя. Згодом фольклорна традиція арабських народів збагатилася легендами, міфами, переказами, притчами, піснями й казками [3].

Найвідомішим зразком став цикл «Тисяча і одна ніч», у якому втілилися риси східного світогляду: віра у справедливість, мудрість, винахідливість і силу слова. Герої цих історій купці, мандрівники, чаклуни, джини, царі й простолюдини уособлюють різні сторони людської природи. Не менш важливу

роль у арабському фольклорі відіграють прислів'я та приказки, що передають народну мораль і життєвий досвід.

Перський фольклор вирізняється поетичністю та філософічністю. У перських легендах і народних оповідях часто простежується боротьба світла й темряви, добра і зла. Значне місце займають героїчні епоси, зокрема «Шах-наме» Фірдоусі, де поєднано історичні події, міфологічні мотиви та героїчні оповіді. Окрім ідеї боротьби добра і зла, однією із головних ідей в епічній поемі «Шах-наме» простежується любов до батьківщини, її захист від зазіхань загарбників [7].

Надзвичайною різноманітністю жанрів і сюжетів вирізняється індійський фольклор. До творчості східної культури часто звертався і Іван Франко, до його робіт належать переклади таких творів як: «Махабхарата», «Панчатантра» та інші твори. Письменник прагнув відібрати твори з індійського фольклору, які також можуть відгукнутися на важливі проблеми і у власній культурі, тим самим створюючи глобальний діалог між культурою Індії та України [12].

Свої специфічні особливості має фольклор Далекого Сходу, зокрема Китаю, Індії та Японії, проте в усіх цих культурах він тісно пов'язаний із філософією й релігією. Так, у китайській традиції народна творчість спирається на принципи конфуціанства, даосизму та буддизму, тому головними цінностями є гармонія, рівновага й повага до старших [4, 22-23, 25, 50].

У Індії ж побутували ведизм, брахманізм та індуїзм. Ведична релігія має значний обсяг релігійних текстів і за своїм характером є обрядовою. В брахманізмі виділяють трьох головних богів – Брахма, Вішна та Шива, також

в даній релігії простежується ідея перевтілення людини – сансара. Індуїзм в свою чергу є результатом наслідування попередніх вірувань [4, 26-31].

Японський фольклор, у свою чергу, розвивався під впливом синтоїзму й культури природи. У синтоїзмі ідея створення світу посідає важливе місце, зокрема тема творення з хаосу. В даній релігії божествам надали загальну назву – камі. Найвідомішими божествами являється подружжя Ідзанаті та Ідзанамі, які, згідно з міфологією, породили світ [4, 35-36].

Важливу роль у фольклорі Сходу відіграє музика, поезія та театралізовані форми. Пісенні жанри від перських газелей до китайських народних балад передають глибокі емоції, тугу, любов, духовне прозріння. У багатьох країнах збереглися традиції мандрівних оповідачів, які виступали на базарах і площах, розповідаючи легенди та казки, супроводжуючи їх музикою й піснями. Отже, фольклор Сходу виконував не лише розважальну, а й освітню, виховну й духовну функції.

Загалом, фольклор Сходу є унікальним пластом духовної культури, що охоплює усну народну творчість народів Азії, Близького Сходу, Південно-Східної Азії, Кавказу та Центральної Азії. Він відображає колективну пам'ять, морально-етичні уявлення, релігійні традиції, а також своєрідну філософію життя, притаманну східним народам. У фольклорі Сходу тісно переплетені міфи, легенди, казки, епоси, пісні, прислів'я, загадки й обрядова поезія, які формувалися протягом тисячоліть.

Міфи Сходу мають космогонічний, теогонічний, героїчний і етіологічний характер. Так, у китайському фольклорі побутують популярні міфи про формування світу (Дао), в індійському – історії про Вішну, Шиву та Брахму, у японському – про богів Ідзанамі та Ідзанаті. Легенди часто пояснюють походження міст, народів, звичаїв [4, 25, 32, 36].

Важливе місце у фольклорі таких народів, як перси (епос «Шахнаме» Фірдоусі), тюрки (казахський «Кобланди-батир», киргизький «Манас»), індуси (епоси «Махабхарата», «Рамаяна») займає героїчний епос. У ньому йдеться про боротьбу за справедливість, захист рідної землі, відданість обов'язку.

Великою філософічністю, образністю та стислістю відзначаються східні прислів'я. В арабському фольклорі виражають глибоку моральну науку, особливо повагу до батьків та старших в сім'ї. Наприклад: *«Із старшим радься, як із батьком; з рівним радься, як із братом; з молодшим радься, як із сином»* [15].

Основою тематики та мотивів східного фольклору виступають Природа і Космос. Як правило, природа одухотворена: гори, ріки, дерева, тварини – все це може бути носієм божественної сили. Часто природні стихії виступають як самостійні персонажі. Також ключовими мотивами у фольклорі, наприклад, Індії, Китаю, Японії, є гармонія та рівновага, поняття «ін» і «ян», дхарма і карма, спокій серця. Ідеальним станом людини виступає гармонія із собою та світом.

Даосизм являється основною вірою в якій простежується поняття «ін» і «ян». Концепція гармонії, взаємо доповнення протилежностей, темне і світле, жіноче і чоловіче [11].

Фольклор Сходу тісно пов'язаний з релігійними традиціями. Так, вчення індуїзму та буддизму увійшли у народні байки, надавши їм алегорій та етичних повчань. Через притчі корану, образи джинів, ангелів та пророків увійшов у фольклор іслам. На японський фольклор вплинула традиційна релігія шінто, особливо через уявлення про духів камі, а конфуціанство – офіційна релігія Китаю - сформувало морально-етичні засади китайських прислів'їв і казок.

Особливе місце у світовій літературі займають казки Сходу, формуючи культурний код цілих народів і регіонів. Вони ввібрали в себе багатовікову мудрість, релігійні уявлення, моральні орієнтири та багатство образів, які стали надбанням не тільки місцевих традицій, але й усього людства. Східні казки (арабські, індійські, китайські, японські) – це не тільки чарівні історії, а й моральні настанови. Вони часто зосереджені на темах хитрості, кмітливості, справедливості.

Найвідомішою збіркою казок Сходу є «Тисяча і одна ніч» – енциклопедія культур Близького Сходу, Північної Африки, Персії та Індії. Вона формувалася століттями, набуваючи великої різноманітності оповідань. Основною сюжетною рамкою є історія Шахразади, яка, щоб врятувати своє життя, щоночі розповідає шахові казки, відкладаючи фінал до наступного дня [10].

Український літературознавець та перекладач Агатангела Кримський, досліджуючи збірку «Тисяча і одна ніч», наголошував на потребі детального вивчення її історії створення. Науковець визначив основні витoki походження збірки, а саме з персько-індійського та арабського фольклору.

Фундамент книги «Тисяча і одна ніч» складається з арабського перекладу персидської книги «Тисячі казок», що надало індо-перського характеру оповідам, де чарівні істоти та духи були рівними з людьми. Наступні етапи створення збірки посідають казки з Багдаду та Єгипту, завдяки чому збірка набула своєї багатшаровості [9].

Давньоіндійські тексти казок «Панчатантра» та «Хітопадеша» були створені з дидактичною метою, щоб передати політичну мудрість та життєву практику через алегоричні історії з участю тварин. Ці казки стали джерелом для численних перекладів на перську, арабську, а згодом і на європейські мови.

У китайських казках поєдналися міфологічні елементи з моральними уроками. Це відповідає принципам конфуціанства, буддизму та даосизму – трьох провідних релігій Піднебесної. Головними ідеями даних релігій виступає цінність гармонії, поваги до старших, любові до природи, що сформувало культурний пласт народу, його моральні якості та світогляд [4, 22-26].

Як правило, майже усі казки країн Сходу мають певні спільні структурні особливості, а саме: рамкове оповідання, як у збірці казок «Тисяча і одна ніч»; певна повторюваність дій (наприклад, магичне число три, або якесь випробування, чи повторення ситуацій); наявність чарівних предметів (килим-літак, лампа Джина, зілля); поділ героїв на архетипи – мудрець, бідняк, злодій, султан, чарівниця, дух. Як правило, казка завершується висновком або метафоричним повчанням, тобто виступає своєрідним моральним уроком.

Велике значення у східних казках мають символіка та мотиви, особливо символіка чисел. Наприклад, три є традиційним числом чарів – три бажання, три випробування; число сім міцно пов'язане з космологічними уявленнями: сім небес, сім днів, сім дверей; тисяча і одна є символом нескінченності, тривалості життя та розповіді. У казках Сходу досить часто зустрічається мотив подорожі. Подорож головного героя – як буквальна, так і метафорична (становлення особистості) – один з найпоширеніших мотивів у східних казках.

Досить часто головними чи другорядними персонажами східних казок виступають джини, духи та демони. Так, у ісламських казках (особливо арабських) присутні джини, які є істотами з «чистого вогню», здатними змінювати хід подій, але залежні від людей через магичні контракти (лампи, печатки, книги). Проте в арабській міфології джини мають свободу, що надає їм змогу вибирати між добром і злом, не підпорядковуючись людям, що значно відрізняється від канонічного образу в казках [13].

Особливо багатогранним у казках Сходу є жіночий образ. Жінка часто зображується як мудра, вірна або фатальна чарівниця. Водночас у східних оповідях помітна більша повага до жіночої інтелектуальної сили, ніж це часто вважають. Це один із найбільш виразних та сильних образів східних казок, який часто виходить за межі пасивної ролі.

Найвідомішим жіночим образом є Шахразада – головна героїня збірки «Тисяча і одна ніч». Всю свою мудрість, красномовство та хитрість дівчина вимушена використовувати, щоб щоночі розповідати історії і, отже врятувати не лише своє життя, а й життя багатьох інших дівчат. Зрештою її розум і жіноча хитрість перетворила жорстокого царя на мудрого правителя. Шахразада виступає у казках активним суб'єктом дії, а не пасивним об'єктом [10].

Ще один жіночий образ, який часто зустрічається у східних казках – Красуня-Наречена або Принцеса. Як правило, вона виступає як «винагорода» для головного героя-чоловіка або як об'єкт його прагнень, що має високу цінність: ув'язнена або зачарована принцеса, яка є ідеалом краси та цноти, що чекає на порятунок від хороброго героя; царівна (у перських казках - дочка падишаха), рука якої є метою, досягнення якої підтверджує героїзм та велич претендента.

У деяких традиціях Сходу, особливо в казках Центральної Азії, зустрічаються образи фізично сильних жінок. Наприклад, жінки-батыри – войовниці, які можуть кинути виклик герою на двобій, вимагаючи рівного собі за силою чоловіка. Хоча часто їхня магічна сила обмежується після шлюбу, сам факт їхньої початкової могутності є значущим. Або Хуа Мулан – героїня китайської легенди. Юна дівчина вирішує перевдягтися чоловіком, щоб піти на війну замість старого і хворого батька. Вона демонструє відвагу, майстерність у бою та дочірню шанобливість [8].

Як і в казках інших народів, жіночі образи казок Сходу можуть втілювати зло, заздрість або підступність. Так, мачухи часто виступають джерелом зла, заздрості до пасербиць, що змушує героїню-сироту вирушати у світ. Або відьми, демониці та злі чарівниці, які використовують магію для перешкоджання героям або для власних корисливих цілей.

Тож, казковий фольклор Сходу є справжньою скарбницею мудрості та краси, справжнім чарівним світом. У цих оповідях оживають джини та візири, прекрасні принцеси й хоробрі купці, а над головою героїв завжди сяє зоряне небо, даруючи надію та віру в силу добра, що перемагає будь-яке зло, огорнуте містичною, східною таємницею. Саме цей яскравий світ, який пахне п'янким ароматом спецій, ми і намагалися втілити у нашій хореографічній постановці за мотивами чудової східної казки «Аладдін».

1.2 Історіографія казкової збірки «Тисяча і одна ніч»: жанрова своєрідність східних казок

Однією із найвизначніших пам'яток арабського фольклору та світової літератури є збірка казок «Тисяча і одна ніч». Це збірка казок, легенд, оповідок та повчальних історій, що збиралися та змінювалися впродовж століть різними авторами, перекладачами й ученими багатьох країн Сходу. «Тисяча і одна ніч» є народною книгою без єдиного автора.

Це – «нашарування» історій, які передавалися усно, записувалися та редагувалися різними переписувачами та оповідачами протягом століть. Хоча збірку називають арабською, до її складу ввійшли історії індійського, перського, арабського, іранського та інших східних походжень.

Свій початок збірка «Тисяча і одна ніч» бере із давньоіндійських та перських оповідних традицій. Дослідники допускають, що її ядром був перський твір «Хезар Ефсане» («Тисяча оповідей»), який був перекладений арабською мовою як «Альф Лайла» («Тисяча ночей»). Поступово до нього додавалися арабські історії, легенди та казки [10].

У період з VIII-IX ст. формується основна рамкова історія про царя Шахріяра і оповідачку Шахразида. У період з XII-XVII ст. додаються арабські романи, які дали початок багатьом повістям відомих казок, наприклад, про Синдбада-мореплавця, проте не були частиною раннього арабського ядра [10].

Варто зазначити, що в збірці «Тисяча і одна ніч» географічним місцем оповідей вважається Багдад, проте це не відповідає історичній хронології. Адже в оповідях зазначено, що Шахріяр жив у доісламські часи, проте місто Багдад, з яким пов'язана більшість казок, заснований пізніше зародження ісламу. Даний дисонанс спростовує початкову версію, проте і не надає визначення правдивого знаходження міста, де відбувається розвиток подій [6].

Головною сюжетною лінією збірки виступають оповіді Шахразида, доньки візира царя Шахріяра, яка, розповідаючи історії щоночі, рятувала себе від смерті. Цар, розчарований зрадою першої дружини, дав обітницю брати щоночі собі нову дружину і страчувати її наступного ранку. Шахразида добровільно стала його дружиною, щоб зупинити винищення жінок.

Щоночі дівчина починала розповідати Шахріяру захоплюючу історію, але зупиняла оповідь на самому цікавому місці, коли наставав ранок. Бажаючи дізнатися продовження історії, цар відкладав страту Шахразида. І це тривало тисячу і одну ніч. Зрештою Шахріяр вирішив зберегти їй життя і зробити своєю вірною супутницею [10].

Жіночий образ Шахразида став символом мудрості, винахідливості й життєвого досвіду. Її казки поєднують у собі народні повір'я, фантастичні події, магичні істоти, моральні настанови і глибоку образність. Загалом, історії, що входять до збірки, мають фольклорне походження і втілені вишуканою літературною формою.

Вперше відкрив скарби східних казок для європейських читачів французький сходознавець і перекладач А. Галлан у XVIII столітті, переклавши збірку «Тисяча і одна ніч». Відтоді вони стали натхненням для численних адаптацій і досліджень. Текст Галлана вплинув на уявлення європейців про Схід і сформував своєрідний орієнталістський канон у мистецтві, зокрема у хореографії, де елементи східної естетики увійшли до репертуару багатьох балетмейстерів та режисерів [10].

Однією із найвідоміших історій, що увійшли до збірки «Тисяча і одна ніч» є казка «*Аладдін і чарівна лампа*». У наукових колах її оригінальне походження дискутується, проте, ця казка є невід'ємною частиною цієї світової спадщини. Як стверджують деякі дослідники, казка про Аладдіна не була частиною оригінального арабського рукопису «Тисячі і однієї ночі». Її до збірки додав А. Галлан у XVIII столітті, почувши цю оповідь від сирійського оповідача Ханна Діяба.

Французький перекладач включив казку про Аладдіна у свій переклад, орієнтовно опублікований у 1710-1712 роках. Відповідно, завдяки Галлану та Х. Діябу ця казка стала відома світовому читачу. Сама ж історія, швидше за все, має своє походження з усної народної творчості, хоча її точне походження та автор невідомі. А. Галлан її «оформив» літературно, але основний сюжет існував до нього [10].

Канонічно, історія «Аладдіна і чарівної лампи» розпочинається у Китаї, хоч казка і являється арабським фольклором. Також, якщо звертатися до оригінального тексту оповіді, можна відмітити, що Джин виконує безкінечну кількість бажань, не обмежуючись в кількості, допоки власник володіє чарівною лампою, що відрізняється від сучасних адаптацій твору [5].

Існують припущення, що казка «Аладдін і чарівна лампа» могла бути або творчістю самого Ханна Діяба або ж відображенням місцевих сирійських народних легенд. Сучасні дослідники зазначають, що у творі прослідковується змішання різних культурних кодів – китайських географічних згадок, ісламських реалій, перських побутових звичаїв та обрядів. Це є свідченням так званого «міжкультурного гібриду», який формувався протягом століть в усному середовищі Близького Сходу.

Дослідники культури Сходу зазначають, що ім'я «Аладдін» не має чіткої етимології, однак допускають, що воно може походити від арабського «Ала ад-Дін» – «благородство віри» або «досконалість релігії». Як видно, навіть на рівні імені головного героя казки у творі спостерігається натяк на велич людини, яка не обов'язково вимірюється соціальним статусом або матеріальним багатством.

Один із відомих дослідників орієнталістики Р. Ірвін у своїй науковій праці «*Arabian Nights: A Companion*» зазначає, «історія Аладдіна є результатом поєднання європейського орієнталістського бачення Сходу» [21], підкреслюючи, що культурний продукт завжди є наслідком діалогу, навіть коли одна зі сторін не має повної влади над засобами репрезентації. Тож, казка про Аладдіна свідчить, що фольклор перетинає культурні межі, набуває нових форм та впливає на уявлення цілих поколінь про інший, казковий і часто ідеалізований світ Сходу.

Як і більшість класичних оповідей, казка «Аладдін та чарівна лампа» побудована на системі контрастних персонажів. Кожен з них виконує важливу функцію у розвитку сюжету оповіді та формуванні ідеї. Образи у ній яскраві та символічні. Головним персонажем казки є *Аладдін* – юнак, який завдяки своїй наполегливості, випадку та вродженій доброті змінює своє життя.

У ньому поєднуються риси простої та мудрої молодого людини, із дитячою наївністю та дорослою відповідальністю за своїх близьких та знайомих. Аладдін проходить різноманітні випробування, зустрічає мудрого і доброго наставника (чарівного джина), стикається із підступними ворогами і обов'язково перемагає використовуючи свою сміливість і кмітливість [14].

Однією з головних героїнь казки «Аладдін та чарівна лампа» є принцеса *Бадр уль-Будур* (або Будур), ім'я якої означає «повний місяць повних місяців». Вона є уособленням жіночої краси і вважається найвродливішою з усіх казкових принцес. Її краса та царське походження роблять її об'єктом залицянь різних принців та візирів.

У певних варіантах казки вона проявляє свій розум і винахідливість. Це особливо помітно, коли Будур має справу зі злим чаклуном або його братом. Після весілля з Аладдіном принцеса стає його вірною дружиною. У класичній версії казки вона зображена як нагорода для Аладдіна, а її краса та велич душі виступає каталізатором багатьох подій у сюжеті.

Одним із найяскравіших персонажів казки є *Джин*. Згідно ісламських традицій, джини – це казкові створіння з вогню, які є дуже волелюбні. Найвідоміший джин в ісламській культурі – Шайтан, який вважається першоджерелом зла серед людей [13].

У казці «Аладдін та чарівна лампа» джин є могутнім, але доброзичливим духом. Він символізує потаємні сили світу, які можуть бути як небезпечними,

так і корисними, залежно від того, хто їх контролює. Джин – уособлення у казці магії, фантазії та сили бажань.

Головним антагоністом цієї східної казки, що рухає весь конфлікт виступає *Злий чаклун*. Він є взірцем жадібності, обману та жорстокості. Його образ є типовим для східного фольклору – це темна сила, яка прагне панувати, але зрештою зазнає поразки через свою непомірну гординю. Злий чаклун є прикладом темної сторони людської природи.

Отже, система персонажів у казці про Аладдіна є не лише сюжетною конструкцією, але й глибокою символічною структурою. Вона вчить, що справжня сила – в серці людини, її вчинках і виборі, а не в магії чи багатстві. Саме такі моральні наративи пронизують усі казки збірки «Тисяча і одна ніч», роблячи їх не просто розважальними історіями, а філософськими оповідями про моральні цінності, випробування та нагороду за чесноти.

У нашій хореографічній постановці також простежується вплив жанрової своєрідності східних казок, притаманної збірці «Тисяча і одна ніч». Спираючись на історіографічні дослідження циклу, ми врахували характерні для нього риси – поєднання чарівного й реального, багаторівневу композицію розповіді, мотив випробування героя.

Саме тому пластичне рішення вистави вибудоване на контрастах, метафоричності руху й акцентованому використанні деталей, які в східній традиції набувають сакрального змісту. Завдяки цьому хореографічна інтерпретація не лише зберігає дух класичного східного наративу, але й створює його нову сценічну форму, що поєднує образність давнього епосу з сучасними засобами виразності.

1.3 Реценція та інтерпретація сюжету казки «Аладдін і Чарівна лампа» у візуальній культурі

Казка про Аладдіна має тривалу історію побутування. Що робить її найбільш впізнаваною серед східних сюжетів. Її популярність зумовлена універсальністю тем, які вона висвітлює: добро і зло, багатство і бідність, свобода і залежність, кохання, дружба, боротьба за справедливість.

Ці теми є вічними, і тому історія про Аладдіна не втрачає актуальності протягом століть, надихаючи хореографів на створення нових сценічних інтерпретацій, що поєднують класичні канони з авторським баченням. Саме ця багатовимірність сюжету дозволяє кожному поколінню митців знаходити в ньому власні смисли та створювати унікальні художні висловлювання, адаптовані до культурного контексту свого часу.

Водночас, як зазначає дослідник Роберт Ірвін, *«історія Аладдіна є результатом поєднання європейського орієнталістського бачення Сходу»* [21]. Цей парадокс робить казку особливо цікавою для хореографічної інтерпретації, адже вона існує на межі культур, у просторі діалогу між Сходом і Заходом, між реальністю і фантазією, між історією і міфом. Отже, кожна нова постановка неминуче стає не лише переказом знайомого сюжету, а й актом культурної комунікації, де хореограф виступає медіатором між різними традиціями, естетиками та світоглядами.

У літературі казка стала основою для численних адаптацій, переспівів і переосмислень, які знайшли своє відображення в дитячих книгах, збірниках східних легенд, коміксах, графічних романах та навіть у філософських есе. Кожне літературне втілення додає нові відтінки до образів персонажів та їхніх

мотивацій, розширюючи інтерпретаційне поле для театральних режисерів і хореографів.

З кожним новим перекладом, чи адаптацією до відомої історії про хлопчика Аладдіна добавляються нові деталі. Так, під час анімаційної адаптації казки Disney, Джина перетворили у добродушного жартівника, надаючи нотку гумору, що отримало досить схвальну критику. Також сценаристи надали обмеження в кількості можливих бажань, а саме три бажання, що створило відчуття напруги та особливості вибору.

Змінилось й ім'я головної героїні, в мультфільмі принцесу Бадур уль-Будур перейменували у Жасмін, що набуло популярності в медіа просторі. Значних змін набула й сама назва міста, в якому відбуваються дієства, якщо в оригінальній оповіді «Аладдін і чарівна лампа» сюжет описаний в місті Багдад, то в версії Disney події відбуваються в місті під назвою Аграба [5].

В образотворчому мистецтві образ джина або чарівної лампи є метафорою спокуси влади та прихованих бажань, що відкриває широкі можливості для хореографічної візуалізації внутрішніх конфліктів персонажів через пластичні образи, символічні жести та метафоричні композиції.

Цікавим являється те, що казка про «Аладдіна і чарівну лампу» впливає не лише на творчість, а також і на психологію. Відштовхуючись від сюжету казки, безпосередньо від образу чарівної лампи та магічних можливостей джина, виникла назва «синдром Аладдіна», що описує бажання багатства без прикладання зусиль [5].

Повертаючись до творчої складової, у музичному мистецтві композиції на тему Аладдіна звучать як у класичних інтерпретаціях (балетна музика, симфонії), так і в сучасному форматі – саундтреки до фільмів, мюзиклів, ігор, електронна музика та джазові обробки.

В творчості українських митців також присутня робота над відображенням власної ідеї інтерпретації відомого східного твору. Музичний композитор Олександр Родін написав власну композицію, звертаючись до «коду» культури східного фольклору, надаючи особливі впізнаванні риси східної мелодики [2].

Особливе місце посідає музика Алана Менкена до фільму Disney 1992 року, яка отримала премії «Оскар» і «Греммі» та стала орієнтиром для багатьох театральних постановок, включаючи сучасні хореографічні версії, що прагнуть досягти аналогічного емоційного резонансу з аудиторією.

Переходячи до сфери кінематографу, театру та анімації, варто відзначити, що саме ці мистецькі простори стали тим полем, де казка про Аладдіна виявилася неймовірно вдалою для втілення через мову танцю та руху. Візуальне мистецтво дозволяє підсилити елементи магії, а також створити унікальний світ, який захоплює як дітей, так і дорослих, занурюючи їх у мультисенсорний досвід, де поєднуються зображення, звук, рух та емоція.

У фільмі «Аладдін» 2019 року була проведена надзвичайна робота над використанням комп'ютерної графіки в хореографічних епізодах. Хореограф-постановник Джамал Сімс, особисто виконував деякі фрагменти, одягаючи костюм захоплення руху для створення графіки, що надало фільму такої оригінальності та креативності [18].

У таких постановках східна естетика адаптується під західного глядача, але зберігає автентичність у деталях, що особливо важливо для хореографічного прочитання матеріалу, адже танець має бути одночасно зрозумілим і екзотичним, знайомим і новим. Саме ця ідея внутрішньої трансформації стала ключовою для нашої хореографічної постановки, де кожен танцювальний епізод відображає етапи духовного зростання героя, його

подорож від наївного юнака до зрілої особистості, здатної брати відповідальність за свій вибір.

Переходячи до аналізу конкретних сценічних втілень, варто зазначити, що казка про Аладдіна надихнула багатьох митців до створення постановок у різних жанрах – від класичного балету до авангардного танцювального театру, від дитячих вистав до філософських хореографічних есе. Це обумовлено не лише динамічним сюжетом і яскравими образами, а й елементами східної екзотики, що так приваблює глядача, створюючи атмосферу чарівності та ірреальності.

У хореографії цей твір отримав особливе втілення завдяки можливості передати емоції, магію та перетворення за допомогою танцю, що стало основою для розробки нашого власного хореографічного лібрето, в якому ми прагнули синтезувати традиційні підходи з оригінальними рішеннями.

Однією з найвідоміших балетних постановок є «Aladdin» Девіда Бінтлі, що була створена для Birmingham Royal Ballet у 2008 році та стала знаковою подією в світі хореографічного мистецтва. Музику до балету написав композитор Карл Девіс, створивши симфонічне полотно, що поєднує класичні оркестрові барви з орієнтальними мотивами, використовуючи традиційні східні інструменти та ритмічні патерни. Вистава вирізняється не лише естетикою, а й використанням казкових елементів, масштабних декорацій, складної хореографії, яка демонструє технічну майстерність виконавців і вимагає від них високого рівня підготовки [19].

Постановка поєднує елементи класичного балету з орієнтальними мотивами, використовуючи східні ритми, костюми та пластичні рішення, що імітують фольклорні танці, створюючи багатошаровий культурний діалог між традиціями Заходу і Сходу. Цей досвід став важливим орієнтиром для нашої

роботи, особливо в питаннях синтезу класичної та етнічної хореографії, де ми прагнули не просто механічно поєднати різні стилі, а створити органічну хореографічну мову, що природно поєднує обидві традиції.

Продовжуючи розгляд знакових постановок, не менш значущим прикладом є бродвейський мюзикл «Aladdin», прем'єра якого відбулася у 2014 році в театрі New Amsterdam у Нью-Йорку і який став справжнім культурним феноменом, що привернув увагу мільйонів глядачів по всьому світу.

Цей мюзикл був створений на основі класичного мультфільму Disney, але отримав розширену програму з новими музичними номерами, розширеним хореографічним блоком і глибшою акторською грою. Це дозволило переосмислити знайомий сюжет через призму сучасного театру [16].

Хореографію створив Кейсі Ніколау, який поєднав традиції американського шоу з візуальними образами Сходу, використовуючи енергетику бродвейських постановок та елегантність східного танцю, створюючи при цьому унікальний сплав, що став візитівкою вистави. Особливу увагу в мюзиклі приділено синхронним масовим сценам, акробатиці та швидким змінам декорацій, що створює ефект справжньої магії та надихнуло нас на пошук власних сценографічних рішень у хореографічній постановці [22].

Варто також відзначити, що мюзикл «Aladdin» на Бродвеї став одним із найкасовіших постановок театру New Amsterdam, зібравши мільйони доларів прибутку за перші місяці і продовжуючи тримати високі касові збори протягом років. Це свідчить не лише про комерційний успіх, але й про глибокий емоційний резонанс з аудиторією, про здатність класичної казки говорити мовою сучасності.

У сценічних версіях казки часто використовуються фокуси, трюки та ілюзії, щоб передати магію лампи, що дозволяє створити ефект справжнього дива на сцені і занурити глядача в атмосферу чарівності. Ці приклади демонструють, що успішна інтерпретація казки про Аладдіна вимагає не лише технічної майстерності, але й глибокого розуміння психології персонажів, їхніх мотивацій та емоційних траєкторій, що ми намагалися реалізувати в нашій хореографічній роботі.

В Україні постановки на основі казки «Аладдін» з'являються як у державних театрах, так і в незалежних студіях, що свідчить про постійний інтерес до цього сюжету. Особливо популярні дитячі вистави, що поєднують музику, танець, яскраві костюми та інтерактив з юною аудиторією, виховуючи нове покоління глядачів, здатних сприймати складні хореографічні форми.

Однією із українських постановок є балет «Аладдін» Олександра Родіна та Сергія Кона. В постановці поєднується класична та сучасна хореографія. Дана вистава більш адаптована для дітей, проте вона містить складні хореографічні рішення: східні танці, пантоміми, елементи сучасної пластики, що дозволяє залучати різновікову аудиторію [1].

Розглядаючи еволюцію хореографічної мови в інтерпретаціях казки, ігровий фільм «Аладдін» 2019 року режисера Гая Річі став важливим елементом в розумінні ролі хореографії як повноцінного драматургічного елементу, що не просто супроводжує дію, а формує її. Музичним продюсером виступив Алан Менкен, автор саундтреку оригінального мультфільму 1992 року, що забезпечило музичну наступність між версіями і водночас відкрило простір для нових музичних та хореографічних експериментів.

Пісня «Friend Like Me» є прикладом візуального мюзиклу, де танець проявляє магічний контроль, монтаж, темп, зміни простору, перетворюючи

екран на хореографічне полотно, де можливе неможливе. Джамал Сімс зазначав, що створення хореографії до даної частини фільму, було хореографічним викликом для нього. У мультфільмі Джин був представлений абсолютно через анімацію, що дозволило його збільшувати-зменшувати, крутити, перевтілювати. Головним завданням для хореографа було втілення чарівного персонажа та показ його магічної сутності за допомогою комп'ютерної графіки, задля повного відтворення задуманого образу [20].

Особливого характеру втілення джина надав актор Вілл Сміт, створивши харизматичного персонажа з енергією до життя, що безпосередньо передалося і в хореографію фільму. Як зазначав хореограф-постановник *«Вілл Сміт приніс свій стиль – ми адаптували хореографію під його манеру руху, але мета була одна: передати ту чарівну силу, змусити глядача відчувати потужність Джина, коли він з'являється»* [17].

Розглядаючи палацові сцени, вони демонструють стилізовану комбінацію голлівудських мотивів із сучасною поп-хореографією, створюючи культурний синтез, що резонує з аудиторією і відображає мультикультурний характер сучасного світу. Джамал Сімс зазначав: *«Хореографія, та й рух загалом, так багато розкривають про особистість та емоції»* [20], підкреслюючи, наскільки важливим є роль хореографії у створенні фільму «Аладдін» 2019 року.

Цей підхід демонструє, що танці у фільмі виконують нарративну функцію, де кожен рух має смислове навантаження та сприяє розвитку сюжету, характерів, емоційних ліній. Хореографія підкреслює трансформації героя з бідняка в принца, напругу між гендерними ролями, карикатурність влади через абсурдний танець придворного сватання та духовну свободу через ритмічну пластику Джина.

У нашій хореографічній постановці ми прагнули створити власне бачення цієї чудової казки, синтезуючи досвід світових адаптацій з оригінальними художніми рішеннями, що відображають наше розуміння теми та наш естетичний досвід.

Аналіз різноманітних інтерпретацій сюжету про Аладдіна – від балету Девіда Бінтлі до бродвейського мюзиклу Кейсі Ніколау та кінематографічної версії Джамала Сімса – дозволив нам виокремити ключові принципи хореографічної драматургії, які стали фундаментом нашого лібрето і водночас відштовхуючись від яких ми створювали щось нове.

Ми зберегли універсальні теми боротьби за справедливість, внутрішньої трансформації та пошуку себе, але переосмислили їх через призму сучасної хореографічної мови, що поєднує класичний танець, елементи модерну, джазу та стилізовану етніку, створюючи гібридну форму, що відповідає викликам сучасного театру.

Водночас ми усвідомлювали, що просто механічне змішування стилів не дасть бажаного результату – потрібна була глибша робота з матеріалом, пошук органічного сплаву, де різні танцювальні мови доповнюють одна одну, а не конкурують між собою.

Особлива увага в нашій постановці приділена символізму руху як виразу внутрішнього стану персонажів, їхніх неусвідомлених прагнень, страхів та сподівань. Якщо в Disney-версії 2019 року хореографія Аладдіна відображала його соціальну винахідливість та адаптивність, то в нашому баченні танець головного героя стає метафорою духовного пробудження та усвідомлення власної цінності незалежно від зовнішніх атрибутів багатства, титулів чи соціального статусу.

Східна естетика в нашій постановці не обмежується стилізованими костюмами та декораціями, а проникає в саму структуру хореографічної мови. Ми провели дослідницьку роботу, вивчаючи автентичні форми східного танцю. Однак наша мета полягала не в етнографічній точності відтворення цих форм, а у створенні хореографічної мови, що зберігає дух східної естетики, але говорить сучасною мовою, зрозумілою для глядача XXI століття.

Ми використовували характерні для східного танцю принципи ізоляції окремих частин тіла, текучість переходів між позиціями, особливу увагу до роботи з руками та плечима. Костюми у постановці також відображають динаміку сюжету. Вони не претендують на автентичність, але працюють із загальними уявленнями про східну візуальність.

Тож, казка про Аладдіна залишається живим, динамічним текстом, що постійно оновлюється та переосмислюється в діалозі з новими культурними контекстами, естетичними пріоритетами та соціальними викликами. Від ранніх літературних версій до сучасних мультимедійних постановок, від класичного балету до експериментального танцювального театру – цей сюжет демонструє надзвичайну гнучкість та здатність резонувати з різними аудиторіями в різні часи.

Хореографічні інтерпретації казки особливо цінні тим, що вони дозволяють передати те, що не піддається просто словесному вираженню – тонкі нюанси емоцій, складність внутрішніх перетворень, магію моменту, коли людина відкриває в собі невідомі досі сили та можливості.

Висновки до першого розділу

1. Проаналізовано, що східна казкова традиція формувалася як багатопланове культурне явище, у якому поєдналися міфологічні мотиви, фольклорні структури, релігійно-етичні уявлення та жанрова специфіка народного оповідання. Ключовою пам'яткою, що втілила ці риси, є «Тисяча і одна ніч», яка стала основою для популяризації образів Аладдіна, Шахразида, Джина та інших персонажів в європейському культурному просторі.

У ході дослідження встановлено, що символіка чарівних предметів (лампа, перстень, слово) є уособленням внутрішнього потенціалу особистості, її духовної сили та здатності перетворювати реальність. Не менш значущим в східному фольклорі являється символіка чисел, наприклад: три бажання, тисячу ночей, сім дверей. Таким чином, східна казка – це не лише розважальний жанр, а й складна система культурних смислів, де застосовано історичні, соціальні та філософські ідеї.

Такі висновки узгоджуються із твердженнями дослідників східної казки, зокрема тих, хто аналізує архетипи та моделі поведінки героя в арабському і тюркському фольклорі. Східна казка постає не лише розважальним жанром, а складною системою культурних сенсів, у якій переплітаються історичні, соціальні та філософські ідеї.

2. Визначено, що збірка «Тисяча і одна ніч» є результатом нашарування оповідей з різних країн Сходу. Основною лінією сюжету в даній збірці простежуються оповіді Шахразида, яка втілює в собі образ мудрої та винахідливої жінки, що об'єднує різноманітні твори в один цільний перетік історії, підсилюючи інтерес царя до своїх оповідей. Своєю винахідливістю

Шахразада не лише вберігає своє життя і життя інших імовірних дружин царя, а й отримує довіру від Шахріяра, ставлячись його вірною супутницею.

Особливу увагу дослідників, літературознавців та перекладачів привертає оповідь про «Аладдіна і чарівну лампу». Образ Аладдіна є одним із найінтерпретованіших персонажів у світових мистецькій традиціях. Його становлення тісно пов'язане із європейськими адаптаціями, починаючи від Антуана Галлана, який уперше ввів цю історію до французького видання «Тисячі і однієї ночі», імовірно почувши її від сирійського оповідача Ханна Діяба.

Ця оповідь стала поєднанням східної оповідної традиції через європейське уявлення естетики сходу та його колориту, що надало йому особливий міжкультурний вигляд. Сюжет казки про «Аладдіна і чарівну лампу» має різноманітну образність, від Аладдіна й принцеси Бадр уль-Будур, до Джина та злого чаклуна, що відтворює універсальні фольклорні мотиви та несе в собі моральні цінності світогляду сходу.

3. Досліджено, що сучасні інтерпретації східних казок у масовій і сценічній культурі суттєво трансформують традиційні сюжети, зберігаючи при цьому їх базову символіку. У роботі було порівняно різні форми адаптацій – балетні постановки (зокрема Birmingham Royal Ballet та український балет «Аладдін» Олександра Родіна та Сергія Кона), бродвейський мюзикл «Aladdin» театру New Amsterdam, кінематографічні версії та мультимедійні представлення.

Даний твір продовжує надихати постановників, композиторів та режисерів до створення нових оригінальних інтерпретацій казки. Так, в мультфільм версії від Disney, історія про Аладдіна набула значних змін, від перейменування міста Багдад на Аграбу та перейменування принцеси Бадур

уль-Будур на Жасмін, що сприяло популярності образу у світовому медіапросторі. Сценаристи перетворили Джина на добродушного жартівника, увівши до класичного сюжету елементи комічності.

Кінематографічна адаптація 2019 року від Disney надала персонажам глибокої символічності. Значну роль у сучасному сприйнятті Джина відіграв актор Вілл Сміт, відтворивши активного, динамічного, харизматичного персонажа, створивши особливий стиль фільму.

Тож, режисери та балетмейстери активно використовують народну символіку, характерні мотиви казки, збагачуючи їх сучасними технологічними, сценографічними та музичними рішеннями. Саме через це східна казка залишається актуальним культурним феноменом, який не втрачає своєї первинної глибинної сутності.

РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки «Аладдін» у контексті кваліфікаційної роботи «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу»

2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору

Тема: Пошук себе, свободи вибору та сили щирих почуттів у світі спокус і обмежень.

Ідея: Відтворення твердження, що справжнє диво живе не в чарівній лампі, а в серці людини. Кожен має внутрішнє світло – віру, любов і чесність, які здатні змінити долю.

Конфлікт: Протистояння добра і зла, внутрішня боротьба між спокусою сили та прагненням до чесності.

Надзавдання: Справжня цінність людини – не походження чи статус, а чистота серця, здатність любити й прощати.

Наскрізна ідея: Шлях героя до усвідомлення власної сили та внутрішньої свободи. Від безтурботного юнака, який шукає щастя у чарівній лампі, Аладдін поступово приходиться до розуміння, що істинна магія – це любов і чесність.

Форма: Великий ансамбль.

Стиль: Естрадна хореографія.

Жанр: Лірично-драматичний.

Лібрето

Місто Аграба живе у постійному русі, барвисте, сповнене шуму, сміху й пісень. Серед його вулиць вирує життя, у якому кожен відчуває подих свободи. Але високо над ним здіймаються мури палацу, де панує спокій, порядок і холодна розкіш. У цій розкоші живе принцеса Жасмін – горда, вродлива, проте замкнена у золотій клітці. Вона вдивляється у місто з тугою за справжністю, яку втрачає серед палацових церемоній.

Унизу, серед людей, живе Аладдін – юнак із вільним серцем, легкий у русі, відкритий до світу. Він не має титулу чи багатства, але його життя сповнене мрії. Його радість проста, як подих вітру, і саме ця простота робить його особливим.

Одного разу шляхи принцеси й юнака перетинаються. У гаморі міської площі їхні погляди зустрічаються на мить, у якій зникає усе довкола. Вона бачить у ньому світ, якого прагне; він – ніжність, якої шукає. Їх розділяють обставини, та залишаються непогасні відлуння цієї зустрічі.

Доля приводить Аладдіна до загадкової печери, де він знаходить чарівну лампу. Ледь торкнувшись її, він пробуджує силу, що дремає всередині. З'являється Джин – величний і доброзичливий дух, який зобов'язується виконати три бажання хлопчини. Джин дарує Аладдіну змогу змінити себе, щоб здійснити бажання серця.

Через певний час, в палаці на балу, перед Жасмін постає новий принц – впевнений, яскравий, в оточенні блиску й багатства. Його присутність дивує, але в його очах живе щось знайоме. Між ними починається дует – ніжний, обережний, сповнений спогадів і здогадів. Їхні кроки стають ближчими, рухи

єдиними, і разом із цим танцем прокидається справжнє почуття. Та щирість не потребує маски, вона проростає там, де немає обману.

Світла гармонія руйнується, коли в палаці з'являється Джафар. Його серце сповнене жадоби влади. Він заволодіває чарівною лампою, прагнучи підкорити собі всіх. Простір наповнюється напругою, усе навколо змінює ритм. Починається боротьба – зіткнення сили й серця, темряви й світла.

Аладдін протистоїть Джафару не силою магії, а силою духу. Його підтримує Жасмін, а разом із нею жителі міста. Єдність долає зло, і жадібність обертається проти того, хто її породив. Джафар гине у власній темряві, залишаючи по собі тишу.

Настає спокій. У цій тиші Аладдін тримає лампу – символ влади, яку він більше не бажає мати. Його серце обирає інше: свободу для Джина, який стає йому другом. У світлі вдячності Джин набуває свободи.

Після прикрих подій, Аладдін, має сумніви, чи пробачить його Жасмін. Адже він все ж таки її обманув, використавши так само чари, як і лиходій Джафар. Та принцеса підходить до нього спокійно, її погляд лагідний. Вона бачить не принца і не простолюдина – перед нею людина, щира й відважна. Вона бере його за руку, і цей дотик стирає усі відстані.

Місто прокидається до нового життя, світ наповнюється рухом, світлом і радістю. Усі дихають одним повітрям, відчуваючи оновлення. У центрі Жасмін і Аладдін, поруч усміхнений Джин, вільний і щасливий. Усе зливається в єдину хвилю радості. Простір наповнюється світлом, рух завмирає у мить єдності. Над усім панує гармонія – любов, свобода і добро, що долають страх та обман.

Дійові особи та їх характеристика

Аладдін. Вільний духом юнак, який виріс на вулицях Аграби. Він сповнений мрій, щирості та жаги до життя. Характер Аладдіна розкривається через динамічну, пластичну хореографію, яка передає його енергійність, кмітливості і віру у краще майбутнє.

Його рухи на початку вистави легкі, імпульсивні – це символізує свободу, але й неупорядкованість життя. У процесі розвитку сюжету хореографічна лексика змінюється: стає більш чіткою, впевненою, гармонійною – що відображає становлення героя як особистості, його внутрішнє зростання.

Аладдін уособлює ідею, що справжнє багатство – у чистоті серця, а не в матеріальних благах.

Принцеса Жасмін. Жасмін – уособлення ніжності, гідності та незалежності. Вона не просто романтичний образ, а символ жіночої сили та прагнення до самовираження. Її характер поєднує витонченість і твердість, м'якість і рішучість, що робить її образ глибоким та багатограним.

У хореографії її характер розкривається через плавні, хвилеподібні рухи рук, граційні пози та легкі оберти, які підкреслюють внутрішню гармонію й благородство. Водночас у пластиці простежується внутрішній протест проти обмежень, нав'язаних суспільством. Її танець сповнений внутрішньої боротьби між обов'язком принцеси та бажанням бути собою. Жасмін символізує любов, що пробуджує у людині справжнє «я».

Джин. Джин – сила чарів і гумору, втілення енергії, свободи й доброзичливості. Його образ має комічний та водночас філософський характер. Через пластику тіла, зміну ритму й динаміку рухів передається його

мінливість і магічна природа. У хореографії Джин стає мостом між реальністю та світом мрій, допомагає герою пізнати себе, нагадуючи, що навіть магічна сила не замінить людських почуттів.

Таким чином, Джин у хореографічній постановці «Аладдін» – це яскравий, експресивний і глибокий образ, що поєднує в собі комічне та філософське, а його танцювальна мова є відображенням свободи, оптимізму та магічної сили добра.

Джафар. Головний антагоніст – уособлення темної сторони людської душі: жадібності, честолюбства та бажання влади.

Його хореографічна мова відрізняється чіткими, різкими, ламаними рухами, що виражають внутрішню напругу, холодний розрахунок і маніпулятивність. Контраст між пластикою Джафара та рухами Аладдіна створює драматичне протистояння світла і тіні, що лежить в основі постановки.

Образ Джафара підкреслює небезпеку спокуси силою та владою, коли людина втрачає людяність.

Жителі Аграби. Жителі міста допомагають поринути в атмосферу Сходу. У характері мешканців Аграби поєднано побутову реальність та емоційність східної культури. Через ансамблеві танці передається колорит міста: яскравість, ритмічність, темпераментність, поєднання орієнтальних і сучасних елементів.

Жителі міста Аграба втілюють колективний образ народу – життєрадісного, темпераментного. Через їхню хореографічну присутність створюється відчуття масштабності, динаміки та цілісності сценічного світу, що підкреслює реалістичність і глибину постановки. Вони створюють контраст між атмосферою зовнішнього життя і внутрішніми переживаннями героїв, підсилюючи загальну ідею постановки.

2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічного твору

Хореографічна драматургія постановки

Експозиція: Звичайний день у розпеченому сонцем місті Аграба, життя плине у звичайному ритмі. Серед міста з'являється принцеса Жасмін – сповнена гідності й водночас мрійлива, її поява відзначена ліричним хореографічним характером з елементами східної етнопластики, що підкреслює благородство та мрійливість героїні. Місто живе своїм життям, не підозрюючи, що саме сьогодні воно стане свідком дивовижної зустрічі.

Зав'язка. Серед міста й натовпу з'являється молодий юнак – Аладдін, спритний і веселий мешканець вулиць. Його серце сповнене жаги до пригод, а серце – доброти. Між Аладдіном і Жасмін виникає легке невимушене тяжіння, вони рухаються в одному ритмі, обмінюються поглядами, відчуваючи взаємну довіру. Зустріч героїв стає першим емоційним центром дії: між ними виникає взаємне захоплення, виражене у лірико-драматичному дуеті, побудованому на взаємному тяжінні й довірі.

Проте гармонія порушується, коли мешканці міста втручаються у їхній танець роз'єднуючи пару. Принцеса йде з площі міста. Аладдін також спочатку мав думку піти з площі, проте все-таки вирішив наздогнати дівчину, так як відчував надзвичайний зв'язок між ними, хоч вони і познайомились щойно. Та жителі не дали йому це зробити, навпаки, прогнали в протилежну сторону.

Розвиток дії:

1 ступінь – прогнаний Аладдін знаходить старовинну лампу. Його цікавість бере верх над іншими емоціями та врешті-решт він проводить рукою по поверхні лампи. Повітря навколо ніби стискається, звідки не візьмись

з'являється легкий туман, із якого виринає постать – Джин, могутній і водночас яскравий, веселий, харизматичний дух. Їхня взаємодія вибудувана на контрасті – здивування і наївність Аладдіна проти впевненості та динамічності Джина.

Життя Аладдіна розпочинається в новому ритмі – жвавістю, енергією, музикою, сміхом та світлом. Проте юнак все ще не зовсім розуміє, що саме відбувається, але Джин не дає йому змоги втекти, він веде хлопчину за собою, показуючи світ, де все можливо. Саме тут у серці Аладдіна народжується бажання стати гідним принцеси, показати, що навіть простий хлопець може бути вартий кохання й поваги.

Драматургічно ця частина має характер розрядки, збагачуючи драматургію гумором і динамікою.

2 ступінь – Завдяки чарам Джина, Аладдін набуває зовнішнього вигляду принца, що дає йому змогу знову зустрітися із принцесою в палаці, на балу. Сама ж Жасмін не надто зацікавлена в зустрічі, адже подібні залицяння їй не надто до душі, порівняно з хлопчиною з міста, простим та щирим, що так застав у серце. Та все ж, етикет не дає права відмовити в танцеві. Скептично налаштована Жасмін та повний надії Аладдін поринають в танець, що розкриває їхні емоції.

Рухи героїв стають більш гармонійними, пластичними, сповненими взаємної ніжності й довіри. Принцеса розуміє, що її партнер не зовсім такий, яким вона його уявляла, і навіть має щось допоки не зрозуміле для неї, що чіпляє її цікавість. Беззаперечно, Аладдіну вдалося вразити Жасмін, та здобути її прихильність.

3 ступінь – Поринувши у вихор почуттів, молоді люди не помітили, як їх потурбував Джафар, візир королівства, підступно вкравши лампу в Аладдіна. Він вирішив підкорити собі Джина, задля власної вигоди

привласнити собі Аграбу. Джин позбавлений волі, виконує накази Джафара, що звісно надає йому сили над іншими. Перелякані жителі та Жасмін з Аладдіном, не розуміють що відбувається, а тим часом візир смакує свою перемогу. Чарівні сили переходять в темні руки.

Кульмінація: Проте Аладдін намагається перешкодити Джафару, відібравши в нього лампу, та нажаль його спроби не мають успіху, адже протистояти сповненому злості та прагненням до влади візира надто тяжко. Зіткнулися дві сили – людяність та жадоба влади.

Жасмін, спостерігаючи за боротьбою Аладдіна з Джафаром, не втрачає надії, та підбадьорює жителів. Джафар, бажаючи більшого, втрачає контроль над собою, що призводить до його падіння, його сила і стає його покаранням, яке губно відгукнулося для нього. Візир зникає, лишаючи лампу.

Розв'язка: Темні сили зникли, залишаючи після себе гіркуватий присмак і чарівну лампу, яка в одних руках могла творити чудо, а в інших зло. Одна лампа, один Джин, але різні господарі. Аладдін розуміє, що яка б магія не була, це залишається магія, і в пагубних руках вона може призвести до катастрофи. Тож хлопчина віддає лампу Джину, звільняючи його від магічних обов'язків.

Аладдін хвилюється, як віднесеться тепер до нього Жасмін, адже він видав себе за іншого, також використавши магію. Та принцеса приймає його таким, адже справжня магія живе в серці людини, а не в лампі.

Музична драматургія

Основні частини	Назва	Такти	Хронометраж
<i>Експозиція</i>	Вихід жителів Аграби та принцеси Жасмін на міську площу.	24	00:01:33 с.
<i>Зав'язка</i>	Поява Аладдіна на площі міста Аграби.	24	00:01:35 с.
<i>Розвиток дії</i>	<i>I ступінь:</i> Аладдін знаходить чарівну лампу та зустрічає Джина.	74	00:01:43 с.
	<i>II ступінь:</i> Перевтілений Аладдін знову зустрічає Жасмін при палаці на балу.	82	00:02:35 с.
	<i>III ступінь:</i> Поява лиходія Джафара, який викрав чарівну лампу.	8	00:00:28 с.
<i>Кульмінація</i>	Протистояння Аладдіна і Джафара.	20	00:01:22 с.
<i>Розв'язка</i>	Аладдін та Жасмін отримали перемогу, темні сили подолані.	8	00:00:28 с.
Усього		240	00:09:33 с.

Упорядкованість танцювальних епізодів

Вихід жителів Аграби та Жасмін. Постановка розпочинається із занурення у життя міста. Східні мотиви чіпляють і око і душу, привертаючи увагу своєю грацією та стриманістю. Рухи виконавців передають настрій виконання, ніжний, благородний та трохи кокетливий. Все це створює захопливу картину. Цей танцювальний епізод допомагає перенестися у казковий світ своїм характером та ліричністю виконання.

Поява Аладдіна на площі міста Аграби. Плинність моменту порушив молодий жвавий хлопчина – Аладдін, переполохавши жителів та принцесу. Але його енергія та відкритість привернула її увагу, розігриваючи інтерес.

Аладдін також не залишив без уваги молоду дівчину, що також відразу запала в серце. Вони виражають свою зацікавленість через танцювальні рухи, в яких відображена відвертість та допитливість. Одні рухи переходять плавно в інші, скорочуючи відстань друг між другом, підтверджуючи про взаємне бажання дізнатися більше про нового знайомого.

Жасмін та Аладдіна розділяють жителі міста Аграба. Чарівну несподівану зустріч принцеси зі жвавим, щирим хлопчиною вулиць зруйнували звичайні містяни, роз'єднавши їх по різні сторони.

Жасмін, хоч і була дуже зацікавлена незнайомцем, все ж таки покинула площу. На відміну від Аладдіна, який хоч і також збирався просто піти далі, вирішив наздогнати дівчину, що так сильно привернула його увагу в першу ж зустріч. Проте жителі не дають змоги йому це втілити, адже не гоже принцесі королівства водитися з вуличним хлопчиною, та проганяють його в іншу сторону.

Аладдін знаходить чарівну лампу. Прогнаний хлопчина випадково, не бажаючи того, знаходить на своєму шляху старовинну лампу. Невідома річ привернула його увагу, та протерши один раз по її гладкій поверхні, повітря ніби стало важчим, незрозуміло звідки взявся туман. Музика змінюється на таємничу, даючи зрозуміти, що неминучі зміни вже настають.

Цей епізод створює атмосферу чарівності та казковості, передбачаючи появу магії в житті Аладдіна.

Поява Джина з чарівної лампи. З'являється чарівний, веселий та жвавий Джин. Його енергія приваблює та трохи відлякує молодого хлопчину, адже допоки він ще не зустрічав подібного. Чарівний дух відразу розпочинає пояснювати хто він, та не дає Аладдіну втекти від нього через хвилинний страх.

Підхоплюючи веселий енергійний танець Джина, хлопчина бере контроль над своїми емоціями, розслабляючись та піддаючись волі випадку. В його голову приходить шалена ідея, стосовно можливості знову зустрітися з принцесою завдяки магії та новому чарівному знайомому.

Цей епізод має жваву енергійну музику, що відрізняє його від попередніх сцен, тим самим надаючи розуміння особливості даного моменту. Танцювальна сцена має чарівний та жартівливий характер, підіймаючи настрій у глядачів.

Нова зустріч Жасмін з Аладдіном. Аладдін – уже не бідний хлопець із вулиці, а принц, завдяки магії Джина, що прийшов у палац, щоб знову побачити принцесу. Його прагнення довести, що він гідний її руки, що може бути частиною її світу. Але, попри розкішне вбрання й упевненість у поставі, в ньому живе хвилювання, навіть страх, що вона не впізнає справжнього його.

Жасмін зустрічає його холодно, з гідністю принцеси. Вона спостерігає за ним із відстані, намагаючись зрозуміти, хто стоїть перед нею: черговий самозакоханий претендент чи хтось інший. Та в кожному його русі, у щирості погляду вона поступово починає впізнавати знайому теплоту, відчуваючи щось рідне.

Танець між ними починається стримано, офіційно. Рухи точні, відпрацьовані, мов етикет палацу диктує кожен крок. Але з кожним дотиком, з кожним поглядом ця дистанція тане. Вони починають рухатись природніше, відчуваючи одне одного. У цьому дуеті немає пишноти, лише ніжність, повага і глибоке взаємне тяжіння. Кожен рух говорить замість слів. Вони шукають одне одного між минулим і теперішнім, між маскою і правдою.

Жасмін відчуває, що за блиском його образу ховається той самий хлопець, який колись на площі змусив її мріяти. Її гордість поступово відступає перед щирістю. Аладдін, у свою чергу, забуває про свій новий статус і просто танцює з нею – не як принц, а як людина, яка любить.

Жасмін упізнала його. Її гордість ще боролася, але душа вже знала: ось він – той, хто бачив її не як принцесу, а як людину. Між ними пролягла тиша, наповнена всім неказаним. І в цій тиші вперше народилося справжнє почуття, без пишноти, без титулів, без страху.

Поява Джафара. У палаці знову настає тривожна тиша. Атмосфера урочистості й спокою, що панувала під час дуету Аладдіна та Жасмін, раптово змінюється напруженням. У повітрі – відчуття загрози.

З'являється Джафар, хитрий, сповнений темної енергії. У його руках чарівна лампа, яку він викрав, прагнучи безмежної влади. Джафар прагне підкорити світ, використавши силу лампи для власного панування, тоді як

Аладдін бореться не за владу, а за свободу – свою, Жасмін і всіх мешканців Аграби.

Починається протистояння: Джафар керує магічними силами, його рухи різкі, владні, з елементами боротьби й магічної демонстрації. Аладдін рухається швидко, пластично, ухиляється, використовує гнучкість, відвагу й кмітливість. У його рухах не сила, а свобода.

Жасмін, побачивши, як Аладдін не здається, натхненна його сміливістю. Вона розуміє, що місто потребує єдності, а не страху. Жасмін піднімає жителів Аграби, вони об'єднуються, стають єдиною силою. У їхніх рухах з'являється ритм, що перегукується з першою сценою постановки. Цей мотив символізує, що люди більше не бояться, вони стали господарями свого життя.

Тим часом Джафар, осліплений жадібністю, вимагає від Джина безмежної влади, сили, вічного панування. Але бажаючи занадто багато, він втрачає контроль. Магічна енергія, якій він не здатен опиратись, поглинає його самого. Його власна темрява стає його покаранням.

Коли буря стихає, на сцені залишається тиша. Аладдін стоїть поруч із Жасмін, у їхніх поглядах не тріумф, а полегшення. Вони не прагнули перемоги заради слави, лише миру та справедливості.

Буря стихла. Після бурі все затихає. Місто поступово оживає, над Аграбою сходить нове світло. Повітря сповнене спокоєм, мов саме небо вдихає полегшення. На сцені Аладдін і Джин. Вони стоять поруч, мов друзі, які пройшли через випробування.

Аладдін тримає чарівну лампу в руках. У його очах вдячність і суміш радості з тривогою. Він розуміє, що саме завдяки лампі отримав шанс змінити своє життя, але також бачить, скільки випробувань принесла йому ця магія. Поглянувши на Джина, він мовчки робить свій вибір. Аладдін підносить лампу

й бажає лише одного – свободи для свого друга. Джин щиро вдячний за цей вчинок.

Хлопчина не наважується підійти до принцеси, боїться, що відвернеться від нього, коли дізналася, що все це, і його багатство, і образ принца були лише ілюзією. У цей момент з'являється Жасмін. Вона йде назустріч повільно, але впевнено. Її погляд спокійний, у ньому вже немає сумнівів.

Вона бачить перед собою не принца й не героя, а людину, яку любить. Дівчина підходить ближче й бере його за руку. У її жесті прощення, довіра й прийняття. Вона не промовляє слів, у їхній тиші все зрозуміло: вона обирає не зовнішність, а серце.

2.3. Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції

Хореографічна композиція «Аладдін» є динамічним поєднанням музики. Музична основа постановки поєднує чотири різні настрої – загадковість, гумор, святковість і драму. Завдяки цьому створюється багатогранна емоційна структура, яка підтримує хореографію і допомагає розкрити характер героїв. Музика не лише супроводжує танець – вона задає ритм, настрій і зміст кожної сцени.

Музика є головним емоційним рушієм постановки, адже саме через неї глядач занурюється у східний світ, сповнений кольорів, магії та контрастів. Вона задає ритм кожній сцені, підтримує сюжетні лінії і створює відчуття цілісності всього дійства. Кожен епізод музики має свій характер і настрій – від спокійної оповіді до яскравого свята та напруженої кульмінації.

Музична основа постановки створена за композиціями відомого американського композитора Алана Менкена, який поєднав у своїй музиці чарівність східного колориту з сучасним оркестровим звучанням. Його мелодії вирізняються яскравою емоційністю, легкістю сприйняття та кінематографічною масштабністю.

У музиці «Аладдіна» відчувається подих казки – вона то загадково тягнеться у повітрі, то вибухає феєрверком радості, то занурює у драматичну напругу. Алан Менкен майстерно поєднує орієнтальні мотиви, ритмічну виразність і симфонічну пишність, створюючи цілісний музичний світ, який ніби дихає разом із героями.

Саме ця музика стала емоційним стрижнем хореографічної постановки – вона визначає настрій, ритм і внутрішню динаміку кожного епізоду, допомагаючи передати казкову атмосферу, магію і силу почуттів.

Перша композиція, з якої розпочинається історія – «**Arabian night**». Вона відкриває завісу казкового міста Аграба. Мелодія сповнена східного колориту – у ній чутно ритми пустелі, звуки, що нагадують старовинні музичні інструменти. Музика створює відчуття, що перед нами відкривається цілий новий світ – гарячий пісок пустелі, далекі оази, міські базари, запах спецій та диму від кострів. Це – перше знайомство із казковою Аграбою.

Темп спокійний, навіть урочистий, але з внутрішнім рухом. У цій інструментальній версії особливо добре чути всі барви оркестру, вона звучить загадково, велично і трохи казково. Звучать струнні, ударні та духові інструменти.

Музика починається спокійно і велично, ніби розповідь старого оповідача, поступово наростає і переносить нас безпосередньо в епіцентр

історії. У ній є відчуття очікування дива, подих пригоди, але водночас спокій та гармонія з колоритом східних земель.

Розмір: 4/4.

Темп: помірний.

Характер: ліричний, загадковий.

Після ліричної частини, мелодію змінює фрагмент з композиції «**Friend like me**», вона має зовсім інший характер, весела, вибухова, динамічна. Дана частина передає зустріч з Джином, його характер та життєрадісність. Музика поєднує в собі джаз та орієнтальні мотиви, що додає їй легкості, гумору та театральності.

Музика весела і непередбачувана, постійно змінює темп і динаміку. Від перших акордів відчувається шоу-енергія, у музиці змішано джаз, стилізацію та мюзиклові ритми. Композиція має вибухову енергію. Вона одразу створює святковий, трохи кумедний настрій, передає характер Джина – доброзичливого друга, який хоче вразити, розвеселити та підтримати. Це музика-феєрія, де постійно щось змінюється – темп, ритм, інструменти. Вона ніби грається із глядачем, як і сам Джин з Аладдіном.

В композиції звучать ударні, духові, контрабас та піаніно. Звучання яскраве, майже циркове, як початок великого шоу. Усе сповнене енергії – ніби зараз відбудеться щось неймовірне. Тут багато джазових акцентів та синкоп, все ніби підштовхує тіло рухатися.

Драматургічно цей епізод – вибух енергії. Тут переважає легкість, імпровізація, відчуття гри й щирої радості.

Розмір: 2/4.

Темп: швидкий.

Характер: грайливий, енергійний.

Жвавий мотив переходить у фольклорний фрагмент «**Harvest dance**». Він відображає святковість і народний дух. Музика легка, ритмічна, з елементами східного фольклору. Звучать ударні, флейта, дзвіночки, струнні – усе разом створює відчуття простоти і гармонії.

Музика викликає асоціації зі святом чи фестивалем. Мелодія легка, мелодійна, побудована на коротких повторюваних мотивах. Інструменти звучать у діалозі: один вступає – інший відповідає.

Драматургічно ця частина є введенням Аладдіна в вищий світ, на святкування в палаці, музика передає його характер та настрій події.

Розмір: 3/4.

Темп: середній.

Характер: граційний.

Останній фрагмент композиції має зовсім інакший характер – «**Jafar's final wish**». Це кульмінація сюжету, момент боротьби добра і зла. Музика темна, насичена, напружена. У ній чутно низькі струнні, ударні та різкі зміни ритму. Ця драматична оркестрова композиція напружена і водночас велична. Вона відображає боротьбу добра і зла, гординю, магію та падіння злого героя. У цьому епізоді музика ніби зливається з дією – то сповільнюється, створюючи відчуття страху, то вибухає, підкреслюючи момент боротьби.

У кульмінаційний момент звучить повний оркестр. Темп прискорюється, акорди стають максимально гучними, ніби музика «вибухає» разом із Джафаром, коли його сила виходить з-під контролю.

Після кульмінації музика різко спадає. Залишаються поодинокі звуки – глухі удари, протяжні ноти струнних. Це момент падіння Джафара, коли магія зникає, а зло втрачає силу. Завершення звучить похмуро, але водночас із полегшенням. Зло подолане, настає спокій і тиша.

Розмір: 4/4 (змінний моментами на 6/8).

Темп: змінюється від повільного до швидкого.

Характер: драматичний, напружений.

Сценографія хореографічної постановки «Аладдін» оригінальна та креативна. Цікаві костюми, реквізити відтворюють східний колорит та відчуття казки, створюючи відповідне враження до кожного епізоду. Кожен аспект сценографії передає задум та ідею кожного епізоду, що робить хореографічну постановку «Аладдін» захоплюючою для глядачів.

Костюми

Костюм Аладдіна.

Образ Аладдіна втілює вільний дух, щирість і юнацьку допитливість, тому його костюм побудований на поєднанні простоти, зручності та виразності руху. У першій частині постановки Аладдін з'являється у вбранні мешканця вуличного кварталу Аграби.

Основу костюма складають вільні світлі штани із легкої тканини кольору слонової кістки, що забезпечує зручність і свободу рухів під час виконання танцювальних елементів. На штанях є декоративна латка, для відтворення повного образу вуличного хлопчини. Верх – сорочка з довгим рукавом із тієї ж тканини, поверх якої одягнена коротка жилетка темно фіолетового кольору.

У третій частині, після зустрічі з Джином, костюм Аладдіна видозмінюється. Він з'являється у вбранні «принца», яке залишається зручним для танцю, але має блискучі акценти – символ його тимчасового перевтілення. З штанів прибирається латка. Фіолетова жилетка замінюється на прикрашену

золотисту жилетку із декоративною вишивкою та поясом, що додає образу виразності та шляхетності.

Колірна гама – теплі відтінки бежевого та золота, що символізують шляхетність, внутрішнє світло та чистоту намірів героя.

Загальний образ створює враження щирості, мужності та мрійливості, підкреслюючи природну пластику та легкість рухів персонажа (Додаток А).

Костюм принцеси Жасмін.

Костюм Жасмін вирізняється поєднанням жіночності, витонченості та легкості, що підкреслює її ніжну, але сильну натуру. Він складається з топабра та широких шароварів, виконаних у поєднанні насиченого синього та золотисто-бежевого кольорів.

Верхня частина оздоблена дрібними декоративними бусинами та блискітками, що імітують коштовне каміння, створюючи ефект мерехтіння. Рукава – об'ємні, прозорі, з легкої тканини, що під час руху створюють відчуття повітряного потоку, підкреслюючи плавність та ліричність хореографії. Нижня частина костюма – вільні шаровари із легкої тканини з декоративними розрізами по бокам, які надають силуету динамічності та допомагають у вираженні танцювальної пластики.

Декоративні елементи: вишивка, золотисто-бежева кокетка шароварів, прикраси – додають образу ніжності та вишуканості. Поєднання глибокого синього та золотого створює контраст, що підкреслює характер героїні (Додаток Б).

Костюм Джина.

Костюм Джина відображає його магічну природу, життєрадісність та невичерпну енергію. Образ побудований на поєднанні яскравих, насичених

кольорів – синього, бірюзового та золотого, які створюють відчуття чарівності, блиску та руху.

Основу костюма складають вільні шаровари яскраво-блакитного кольору, що забезпечують повну свободу рухів і дозволяють виконувати технічно складні елементи. Верх – довгий камзол із блискучої тканини глибокого синього та бірюзового відтінку, прикрашений золотими смугами, орнаментами та декоративними елементами. Ці деталі створюють ефект сяйву, ніби персонаж випромінює світло зсередини. Пояс золотого кольору акцентує талію, створюючи гармонійні пропорції.

Колористичне рішення костюма побудоване на контрасті теплого золота та холодного синього. Такий образ візуально підтримує динаміку хореографії Джина – стрімкої, вибухової, але доброї за емоційним зв'язком (Додаток В).

Костюм Джафара.

Костюм Джафара побудований на протиставленні темних і глибоких відтінків, що підкреслюють його владність, холодний розум і жорстокість. Основу складає чорна сорочка та чорні брюки прямого крою. Верхня частина костюма – жорсткий нагрудник із геометричним орнаментом, який створює ефект броні, символізуючи замкнутість і силу героя.

На плечах широкий червоний плащ із золотистою канвою по краям, який під час руху створює ефект хвилі або темної аури, посилюючи драматизм сцени. На голові червоний тюрбан, прикрашений пером та камінням.

Кольори костюма: чорний, золотий і червоний. Дане рішення не випадкове: чорний означає владу і зло, червоний – пристрасть і небезпеку, золото – прагнення до могутності. Разом вони створюють цілісний образ антигероя, сповненого жаги контролю та амбіцій (Додаток Г).

Костюм жителів Аграби.

Образ жителів Аграби передає східний темперамент, яскравість та побутову реалістичність життя міста. Їхні костюми відзначаються барвистістю та рухливістю тканин, що відтворює колорит східного базару, наповненого енергією, звуками та кольором.

Жіночий костюм складається з вільних шароварів і топу з довгими рукавами, що дозволяє виконувати як побутові, так і танцювальні рухи. Шаровари виготовлені з шифону, мають вільний крій, стягнутий у нижній частині резинкою. Вони забезпечують легкість та свободу руху, що особливо важливо у хореографічних масових сценах. Верхня частина костюма топ з широкими рукавами, прикрашений глітером.

Колірна гама – насичені відтінки: фіолетовий, зелений, жовтий, рожевий. Таке поєднання створює відчуття святковості, життєвої радості та ритмічного руху міста. Кожний костюм має власний колір, але загальна палітра витримана в яскравих тонах, що гармонійно поєднуються між собою (Додаток Д).

Реквізити

Чарівна лампа Джина є центральним символічним реквізитом постановки, який має не лише декоративне, а й смислове навантаження. Вона уособлює магічну силу, мрію, надію та частку головного героя, стаючи рушійною силою сюжету.

Візуально лампа виконана у традиційній східній стилістиці – витягнута форма з округлим корпусом, загостреним носиком та фігурною ручкою. Матеріал – легкий пластик, пофарбований у золотий колір із матовим блиском, що створює ефект старовинного металу. Поверхня має декоративне

оздоблення у вигляді рельєфних орнаментів, які підкреслюють її належність до чарівного світу сходу.

Завдяки своїй лаконічній формі та виразному кольору лампа легко упізнається навіть здалеку зали і стає ключовим елементом сценічного образу Джина та Аладдіна, символізуючи перетворення мрій на реальність (Додаток Е).

Одним із ключових сценічних реквізитів постановки є **тканина-туман**, що використовується у другій частині хореографічної композиції під час появи Джина. Тканина символізує магічний туман, який постає після того, як Аладдін протирає чарівну лампу. Вона створює відчуття містики, загадковості та переходу між реальністю та світом чарів, підкреслюючи момент перетворення звичайного простору на магічний.

За задумом, тканину тримають масові танцівники, які виходять із-за куліс, непомітно для глядача створюючи ілюзію того, що туман огортає Аладдіна. Завдяки плавним рухам танцівників, матеріал немов «оживає», і сцена набуває динамічного та чарівного вигляду.

Після того, як тканина «розкручується» навколо героя, перед ним з'являється Джин – це створює ефект магічної появи персонажа. Матеріал реквізиту – трикотин «Північне сьйво», яке завдяки дрібному глітеру, відбиває сценічне світло та створює ефект мерехтіння, схожий на зоряне небо чи магічну пилюку.

Художнє рішення реквізиту підсилює ідею чарівництва, сили уяви та віри у дива, що є головними мотивами постановки (Додаток Є).

Реквізитом, що передає магічний образ Джина, представлена **червона троянда** для фокусів, яку дух, в другій частині постановки, демонструє Аладдінові, наочно підтверджуючи свою приналежність до світу чарів.

Матеріал троянди – пластик, червоного та зеленого кольору, довжина – двадцять п'ять сантиметрів. Завдяки розібраному стеблу троянди, виріб можна скласти досить компактно, та помістити в маленький карман на костюмі, а завдяки гумці в середині неї – вона швидко повертається в потрібне положення.

Даний реквізит втілює магічний образ Джина, підсилюючи дійство на сцені та допомагаючи глядачеві зануритися в чарівний сюжет постановки (Додаток Ж).

Висновки до другого розділу

У кваліфікаційній роботі «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка «Аладдін»» нами було здійснено всебічну творчу та аналітичну роботу, спрямовану на художнє переосмислення класичного східного сюжету засобами танцю. Під час роботи, увага зосереджувалася на гармонійному поєднанні хореографічних, музичних, сценографічних і драматургічних компонентів, що у своїй єдності розкривають основну ідею твору – перемогу добра, щирості та любові над темрявою, жадібністю та владолюбством.

Під час роботи над хореографічною постановкою «Аладдін», було досліджено різні джерела, які розповідають про історію Аладдіна – від класичних східних казок до театральних і кінематографічних інтерпретацій. Проте основою творчого задуму став фільм «Аладдін» 2019 року, який вирізняється глибиною сюжетної лінії, сучасним підходом до образів та високим художнім рівнем музичного оформлення. Саме цей кінематографічний твір став натхненням для створення власної хореографічної версії.

1. У ході реалізації хореографічної постановки «Аладдін» нами було у повній мірі розкрито її художні особливості, що стали основою цілісного сценічного образу. Насамперед визначено *тему* постановки – утвердження вічних людських цінностей: добра, щирості, внутрішньої свободи та віри у власні сили. *Ідея хореографічної постановки* полягає у тому, що справжнє багатство людини не у владі чи матеріальних благах, а у чистоті серця, доброті й здатності любити.

У центрі сюжету закладено *конфлікт* між духовним і матеріальним світами, між силою любові та жагою влади. *Надзавдання* постановки полягає у пробудженні в глядача віри в силу добра, у необхідності залишатися людиною навіть перед спокусами влади та багатства. *Наскрізна дія* виступає як шлях головного героя до духовного прозріння.

У процесі роботи над постановкою було створено власне лібрето, яке стало основою для побудови хореографічної драматургії. Лібрето означило послідовність сцен, логіку розвитку образів і змістовні акценти, що дозволило досягти глибшої узгодженості між музикою, рухом та художнім чином.

2. Сформульовано та обґрунтовано композиційно-архітектонічну будову танцювального твору. Хореографічна мова постановки ґрунтується на синтезі народної, класичної, сучасної та естрадної хореографії, що дозволило надати танцювальним сценам багатого виражального спектру. Постановка поділена на чотири епізоди, описано згідно порядку, що надає змогу глибше зрозуміти його структуру.

Музичний супровід підібраний відповідно характерів епізодів, що надає та підкреслює емоційне забарвлення. Темп і характер музичного супроводу відповідає настрою героїв та відповідності драматургії, чим допомагає ясніше зрозуміти задум та характер постановки.

Був проведений аналіз кількості тактів музичної драматургії, та безпосереднього тривалість кожного епізоду. Зазначено композитора вибраного музичного супроводу, що надає цілісності дослідження. Детально охарактеризовано, досліджено, проаналізовано та структуровано інформацію про музичний супровід. Надано інформацію про композитора, темп, музичний розмір, характер, зміст музичного супроводу.

2. Описано сценографію постановки: насамперед кожен костюм, як і головних героїв, так і решти учасників. Не менш важливу роль відіграє реквізит, який підсилює символічний підтекст твору. Чарівна лампа виступає основним носієм магії та перетворення, тканина-туман, використовується як засіб сценічної трансформації простору, створюючи ефект появи Джина та візуалізуючи межу між реальністю і світом чарів, та троянда, яка допомагає підсилити магичний образ.

Завдяки продуманій роботі з реквізитом досягається ілюзія магії, яка природньо вплітається у танцювальну дію та надає змогу повністю зануритися в розвиток подій. Проведено роботу над освітленням сцени, що підсилює емоційне забарвлення постановки. Усі зазначені проведені аспекти, створюють цілісний сценічний образ, де кожен компонент впливає на загальний вигляд постановки.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі здійснення кваліфікаційної роботи «Одна з Тисячі ночей загадкового Сходу: хореографічна постановка «Аладін»» нами було проаналізовано велику кількість літературних, мистецтвознавчих джерел, зокрема вітчизняних науковців та науковців з інших країн (Вовк І., Завгородня О. С., Гурська Л. І., Р. Ірвін, та інших), відеоматеріали та інтернет джерела. Нами проведено дослідження творчої репрезентації відомого твору «Аладдін і чарівна лампа», зокрема вітчизняного балетмейстера-хореографа та балетмейстерів із-за кордону. На основі визначених завдань було зроблено наступні висновки:

1. Проаналізовано, що східна казкова традиція формувалася як багатопланове культурне явище, в якому поєднувалися міфологічні мотиви, фольклорні структури, релігійно-етичні уявлення та жанрові особливості народної оповіді. Найбільш популярним прикладом східної казки, є «Тисяча і одна ніч», яка стала основою популяризації образів Аладдіна, Шахразади, Джина та інших персонажів в європейську культуру.

Дослідження доводить, що символіка чарівних предметів, таких як лампа, перстень, слово – уособлюють внутрішній потенціал особистості, духовну силу та здатність змінювати своє життя. Не менш значущим в східному фольклорі являється символіка чисел, наприклад: три бажання, тисячу ночей, сім дверей. Таким чином, східна казка – це не лише розважальний жанр, а й складна система культурних смислів, де застосовано історичні, соціальні та філософські ідеї.

2. Визначено, що збірка «Тисяча і одна ніч» є результатом нашарування оповідей з різних країн Сходу. Основною лінією сюжету в даній збірці

простежуються оповіді Шахразида, яка втілює в собі образ мудрої та винахідливої жінки, що об'єднує різноманітні твори в один цільний перетік історії, підсилюючи інтерес царя до своїх оповідей. Своєю винахідливістю Шахразида не лише вберігає своє життя і життя інших імовірних дружин царя, а й отримує довіру від Шахріяра, ставлячись його вірною супутницею.

Образ Аладдіна тісно пов'язаний із європейською адаптацією, яку вперше ввів до французького видання «Тисячі і однієї ночі» Антуан Галлан, імовірно почувши її від сирійського оповідача Ханна Діяба. Саме із-за цього аспекту, даний твір є поєднанням східної оповідної традиції через європейське уявлення естетики сходу та його колориту. Сюжет казки про «Аладдіна і чарівну лампу» має різноманітну образність, від Аладдіна й принцеси Бадр уль-Будур, до Джина та злого чаклуна, що відтворює універсальні фольклорні мотиви та несе в собі моральні цінності світогляду сходу.

3. Досліджено, що казка «Аладдін і чарівна лампа» є основою для численних творчих інтерпретацій, водночас зберігаючи свою первісну ідею та східний колорит у культурі. Проведено порівняння різних версій адаптації: балетні постановки (зокрема Birmingham Royal Ballet та український балет «Аладдін» О. Родіна та С. Кона), бродвейський мюзикл «Aladdin» театру New Amsterdam, кіноверсії та мультимедійні проекти.

Кінокомпанія Disney створила мультфільм «Аладдін». У кінематографічній адаптації 2019 року від Disney особливе місце займає хореографія, у якій східний колорит отримав нову інтерпретацію, об'єднавши бродвей, голлівуд, східну етніку та комп'ютерну графіку. Значну роль у сучасному сприйнятті Джина відіграв актор Вілл Сміт, відтворивши активного, динамічного, харизматичного персонажа. Режисери та балетмейстери активно використовують народну символіку, характерні мотиви казки, збагачуючи їх

сучасними технологічними, сценографічними та музичними рішеннями. Через це східна казка не втрачає і сьогодні своєї первинної сутності.

4. У ході реалізації хореографічної постановки «Аладдін» нами було у повній мірі розкрито її художні особливості: визначено *тему постановки* (утвердження вічних людських цінностей: добра, щирості, внутрішньої свободи та віри у власні сили), *ідею* (справжнє багатство людини не у владі чи матеріальних благах, а у чистоті серця, доброті й здатності любити), *конфлікт* (між духовним і матеріальним світами, між силою любові та жагою влади), *надзавдання постановки* (пробудження в глядача віри в силу добра, у необхідності залишатися людиною навіть перед спокусами влади та багатства), *наскрізну дію* (шлях головного героя до духовного прозріння).

Створено власне лібрето, яке стало основою для побудови хореографічної драматургії. У лібрето означено послідовність сцен, логіку розвитку образів і змістовні акценти, що дозволило досягти глибшої узгодженості між музикою, рухом та художнім чином.

5. Сформульовано та обґрунтовано композиційно-архітектонічну будову танцювального твору. Хореографічна мова постановки ґрунтується на синтезі народної, класичної, сучасної та естрадної хореографії, що дозволило надати танцювальним сценам багатого виражального спектру. Постановка поділена на чотири епізоди, описано згідно порядку, що надає змогу глибше зрозуміти його структуру.

Детально охарактеризовано підібраний музичний супровід, відповідно характерів епізодів: надано інформацію про композитора, темп, характер та музичний розмір композицій. Музичний супровід підібраний відповідно характерів епізодів, що надає та підкреслює емоційне забарвлення.

6. Описано сценографію постановки. Насамперед кожен костюм, як і головних героїв, так і решти учасників. Не менш важливу роль відіграють реквізити. Чарівна лампа виступає основним носієм магії та перетворення, тканина-туман використовується як засіб сценічної трансформації простору, а троянда допомагає створити магичний образ Джина.

Завдяки продуманій роботі з реквізитом досягається ілюзія магії, яка природньо вплітається у танцювальну дію та надає змогу повністю зануритися в розвиток подій. Проведено роботу над освітленням сцени, що підсилює емоційне забарвлення постановки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аладдін – нова історія // I-UA.tv. 2018. URL: <https://share.google/gx75SsCIKcoAMliKb> (Дата звернення: 10.09.2025).
2. Афоніна О. С. Коди культури у сучасній музичній творчості. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, № 1, 2022. С. 112.
3. Вовк І. Міфологічний світ стародавнього Шумеру. «Старі» і «нові» боги шумеро-аккадської міфології // Дохристиянський період та пережитки язичництва / Львівський музей історії релігії. Вид. «Логос». 2010. С. 54-55.
4. Гурська. Л. І. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Вид. Центр учбової літератури. Київ. 2016. С. 22-50.
5. Де Аладдін знайшов лампу: таємниці печери в казці // NewsUkraine.com.ua. 2025. URL: <https://www.newsukraine.com.ua/de-aladdin-znajshov-lampu-tayemnychi-pechery-v-kazci/> (дата звернення: 10.10.2025).
6. Де відбуваються події казки «Тисяча та одна ніч» // Under.Liberty.cx.ua. URL: <https://under.liberty.cx.ua/psikhologiya/de-vidbuvayutsya-podii-kazki-tisyacha-ta-odna-nich.html> (дата звернення: 28.09.2025).
7. Завгородня О. С. Епічна поема Абулькасима Фірдоусі «Шах-наме» // Сходознавство: актуальність та перспективи. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2020. С. 17–19.

8. Костанда, І. О. (2023). Пісня про Мулань («木兰辞»). *Китаєзнавчі дослідження*. Київський національний лінгвістичний університет. URL: <https://doi.org/10.51198/chineseest> (Дата звернення: 05.04.2025).
9. Лагунова О. С. Історія дослідження Агатангелом Кримським арабської збірки казок «Тисяча й одна ніч». XXV Сходознавчі читання А. Кримського: Матеріали міжнародної наукової конференції. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2022. С. 358-359.
10. Літературне Місто. Тисяча й одна ніч. Літературна енциклопедія. 2020. URL: <https://litmisto.org.ua/?p=17699> (Дата звернення: 07.03.2025).
11. Новий Акрополь. Ін-ян. URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/in-ian> (Дата звернення: 25.02.2025)
12. Теплий І. Сходознавчий дискурс Івана Франка // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2011. Вип. 53. С. 29-38.
13. Хто такі джини? Дослідження світу джинів в ісламі. URL: <https://www.iqrasense.com/uk/faith-and-iman/who-are-the-jinn-exploring-the-world-of-jinn-in-islam.html> (Дата звернення: 27.06.2025).
14. Чарівна лампа Аладдіна: скорочено. URL: <https://dovidka.biz.ua/charivna-lampa-aladina-skorocheno/> (Дата звернення: 17.09.2025).
15. Юнги М. А. Специфіка арабських прислів'їв та приказок з компонентом-найменування родинних зв'язків: курсова робота. Київ: Київський національний лінгвістичний університет, 2023. С. 18.
16. Aladdin on Broadway. URL: <https://www.broadway.com/shows/aladdin-broadway/> (Дата звернення: 03.05.2025).
17. CineMovie.tv. Meet Will Smith's «Aladdin» Choreographer Jamal Sims. URL: <https://www.cinemovie.tv/Interviews/Meet-Will-Smith-s-Aladdin-Choreographer-Jamal-Sims> (Дата звернення 25.09.2025).

18. Dance Dish with KB. Jamal Sims Shares His Magical Experience. URL: <https://www.dancedishwithkb.com/post/jamal-sims-shares-his-magical-experience-choreographing-for-aladdin> (Дата звернення: 07.06.2025).
19. Mackrell, J. Birmingham Royal Ballet – Aladdin (London). DanceTabs. URL: <https://dancetabs.com/2013/03/birmingham-royal-ballet-aladdin-london/> (Дата звернення: 19.03.2025).
20. Make Way for the Dancers: Choreographing Aladdin // Disney Rewards. URL: <https://disneyrewards.com/blog/entertainment/make-way-for-the-dancers-choreographing-aladdin/> (Дата звернення: 26.09.2025).
21. Shoqairat W., Simmons D. Between Orientalism and Post-modernism: Robert Irwin's Fantastic Representations in The Arabian Nightmare // Hungarian Journal of English and American Studies. 2014. Вип. 20. С. 8.
22. Weiss H. Casey Nicholaw's long magic carpet ride with «Aladdin». Chicago Sun-Times. URL: <https://chicago.suntimes.com/2017/4/5/18369729/casey-nicholaw-s-long-magic-carpet-ride-with-aladdin> (Дата звернення: 05.05.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А.

Костюм Аладдіна

Костюм Аладдіна 2

Костюм принцеси Жасмін

Додаток В.

Костюм Джина

Костюм Джафара

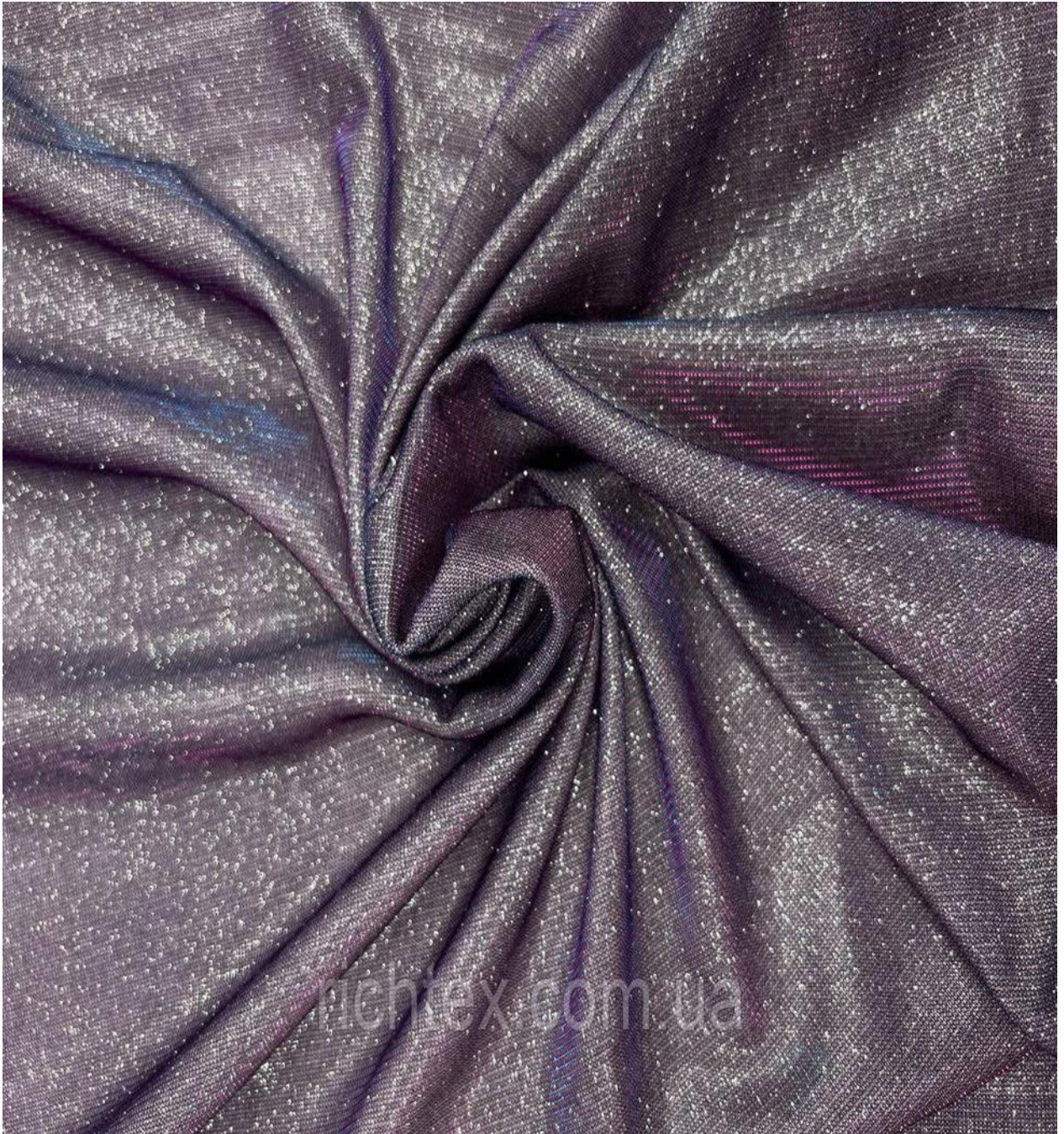
Костюм жителів Аграби

Чарівна лампа Джина

Тканина-туман

Троянда для фокусів

Епізоди постановки

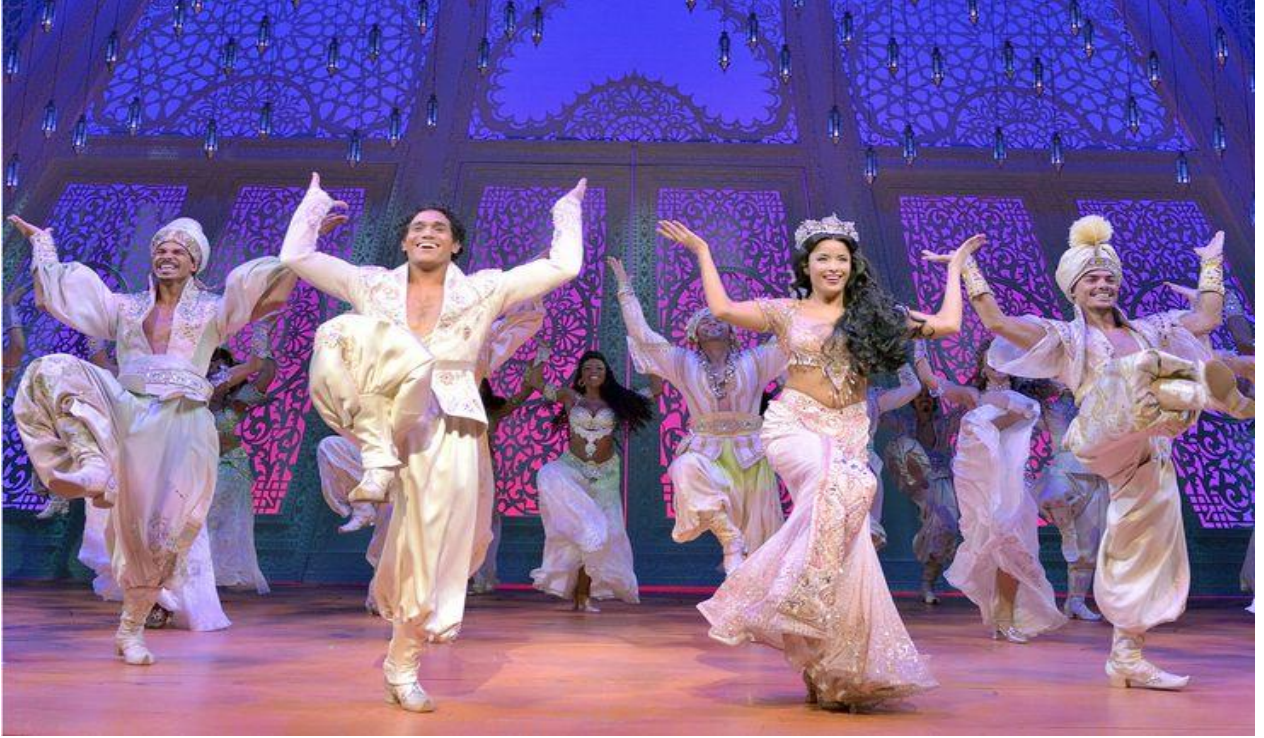

Додаток I

**Birmingham Royal Ballet, балет «Aladdin», балетмейстер-постановник
Девід Бінтлі, музичний композитор Карл Девіс**

Бродвейський мюзикл «Aladdin» в театрі New Amsterdam, балетмейстер-постановник Кейсі Ніколау

**Національний академічний театр опери та балету України імені
Т. Г. Шевченка, балет «Аладдін», балетмейстер-постановник Сергій Кон,
музичний композитор Олександр Родін**

**Walt Disney Pictures, фільм «Аладдін» 2019 року, режисер Гай Річі та
хореограф-постановник Джамал Сімс
Джин – актор Вілл Сміт**

Аладдін – актор Мена Массуд та Жасмін – акторка Наомі Скотт

